

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Hallvard Øren, 22003611

Hørings svar på forslag til endringer av gjeldsordningsloven og livsoppholdssatser

Statsforvalteren i Oslo og Viken er regionalt kompetansesenter for økonomisk rådgivning for Østlandsregionen. Vi har nær kontakt med Nav-kontorene og kommunene i vår region, i samarbeid med Statsforvalteren i Innlandet, Statsforvalteren i Vestfold og Telemark og Statsforvalteren i Agder. Gjennom kurs og faglig oppdatering innen tjenesten økonomisk rådgivning til ansatte i kommunen og Nav-kontorene, har vi mye kontakt med de som gir tjenesten til innbyggerne i vår region.

Videre følger vårt svar på høringen på forslag til endringer av gjeldsordningsloven og livsoppholdssatser. Hørings svaret vårt er også støttet av Statsforvalteren i Agder og Statsforvalteren i Innlandet.

Vi vil først starte med et sitat fra en av spesialistene i økonomisk rådgivning i vår region:

Ved at jeg har vært ansvarlig for å hjelpe/gjøre egenforsøket har jeg gjort hele «etterforskningsarbeidet» for namsmannen. Når svaret fra kreditorene som oftest er nei takk, og jeg så hjelper til med gjeldsordningssøknaden ligger all info klar for namsmannen. I tillegg har jeg forberedt, motivert og forhåpentligvis endret et handlingsmønster underveis. I oppfølgingsarbeidet skal jeg gjøre alt sammen – kanskje i fem år. Sannsynligvis overfor flere enn de jeg har hjulpet til nå. Mer ressurskrevende: JA! Til større hjelp for skyldner: JA!

Personer som har utfordringer med økonomi og gjeld, sliter ofte også med andre forhold. Nav-kontorene møter mange personer som har flere problemer i livet. Ofte er utfordringene å fange opp personer som trenger råd og veiledning på et tidlig nok tidspunkt, og på den måten gi de veiledning til å løse de utfordringene de har.

Mange Nav-kontoret er i kontakt med har på en eller annen måte utfordringer med økonomien sin, og mange har problemer med å betale pengekrav. Det å ha økonomiske problemer kan variere fra problemer med å disponere inntekter og utgifter, og på den måten ikke ha nok økonomiske midler til å få den løpende økonomien til å fungere, til større problemer med ikke å kunne betale pengeforpliktelsene sine. Det kan være gjeldsproblemer både av midlertidig og varig karakter. Etter

dagens regelverk har Nav-kontorene plikt til å gi innbyggerne tjenesten økonomisk rådgivning utfra den enkeltes behov, jf. sosialtjenesteloven § 17.

Vi ser også i mange saker at mange med økonomiske problemer har forsørgeroppgaver, og dermed kan også barn bli skadelidende av voksenpersonenes økonomiske problemer. Forskning (blant annet Heiervang, m.fl., 2007) viser at av barn som vokser opp i familier med inntekt under EUs fattigdomsgrense, er andelen med en psykisk lidelse fem ganger høyere enn i familier med gjennomsnittsinntekt. Forskere (Bøe m. fl., 2017) har videre koblet informasjon om psykiske helseplager blant unge i alder 16 til 19 år til registerdata på familiens inntekt da barna var små, og det viser seg at de som opplevde fattigdom i barndommen fikk dårligere psykisk helse som tenåringer. Forskningen viser videre at mye av effekten fra fattigdom ser ut til å skyldes gjeld (Richardson, Elliott og Roberts, 2013). En britisk undersøkelse (Berger og Houle, 2016;2019) viser at særlig usikret gjeld bidrar til utvikling av både internaliserende og eksternaliserende problemer hos barna. Desto mer usikret gjeld, dess større psykiske helseproblemer hos barna.

Å ha problemer med livet sitt betyr at mange i tillegg til de økonomiske problemene også har problemer med helsen. Det er ofte vanskelig å vite om helseproblemene eller de økonomiske problemene kom først. Det er ofte ikke relevant, men Nav-kontoret må da samkjøre den bistanden de gir til vedkommende for å løse utfordringen. Helseutfordringen kan både være av psykisk og/eller somatisk karakter. Det kan også inneholde rusproblemer og spilleproblemer. Gjennom Nav-kontorets kartlegging av sine brukere skal de kunne fange opp dette og gi et helhetlig tilbud, enten selv eller i samarbeid med andre instanser.

Brukerne kan i tillegg til problemer med økonomi og helse, også kunne ha boligsosiale utfordringer, utfordringer med å inkluderes sosialt og aktivt i samfunnet, problemer med overgangsfaser i livet, samlivs- og familieutfordringer eller ha andre utfordringer.

Når det gjelder de som har gjeldsproblemer så viser forskningen at mange har hatt økonomiske problemer i mange år før de søker hjelp. Forskning utført av forsker Christian Poppe ved SIFO i 2010 (Oppdragsrapport nr. 11 – 2010) viser at en stor gruppe av de som får gjeldsordning har hatt en utfordrende økonomi i mange år, ofte opp mot ti år, før de får en gjeldsordning stadfestet. SIFOs tall for ordninger i 2007 viste en median på 5,8 år. Trolig har mange av disse også vært i kontakt med det offentlige hjelpeapparatet i den perioden, ofte som bruker av Navs tjenester.

Dette er bakgrunnsbildet for våre tilbakemeldinger til forslagene til endringer av gjeldsordningsloven og livsoppholdssatsene.

Nylig stiftet gjeld (høringens kapittel 4)

Vi mener at momentet med nylig stiftet gjeld bør inngå i den generelle støttevurderingen, og støtter forslag 1:

Bestemmelsen om nylig stiftet gjeld oppheves, og det nedfelles i forarbeidene at forholdet skal inngå i den generelle støttevurderingen hvor også skyldnerens situasjon ellers, herunder behovet for gjeldsordning, skal trekkes inn. Gjeldens alder skal tillegges noe mindre vekt enn i dag.

Fra Nav-kontorene får vi klare tilbakemeldinger om at i veiledningssamtaler med skyldneren og samarbeidsinstanser, har skyldner forventninger om raske løsninger og at noe må skje med gjelda. I mange tilfeller mener skyldnerne at det offentlige har en plikt til å finne disse løsningene.

I disse veiledningsamtalene vil det ofte være avklarende å snakke om nylig stiftet gjeld og nye ubetalte regninger, samtidig som skyldner ønsker å søke gjeldsordning. Nav-kontorene melder at mange skyldnere får en aha opplevelse og ser at de selv må gjøre endringer, og at løsningen ikke kun ligger hos namsmannen og kreditorene.

Nav-kontorene møter mange skyldnere som ikke betaler regninger, som kredittkort, abonnementer, legeregninger, telefonregninger og strøm. Erfaringsmessig tar det tid å innarbeide ny økonomisk kompetanse og atferd. Mange finner det vanskelig å tilpasse forbruk og livsstil til livsoppholdssats, ikke bare med tanke på et eventuelt overskudd til gjeldsbetjening, men samtidig også unngå å stifte ny gjeld.

Erfaringer fra Nav-kontorene har vist at å problematisere temaet nylig stiftet gjeld og nye ubetalte regninger i samtaler med skyldner gir vedkommende en bedre forståelse av muligheten til å oppnå gjeldsordning, særlig med tanke på at dette til nå i stor grad kun har blitt gitt en gang i livet. Vi mener at nylig stiftet gjeld fortsatt må være en faktor ved namsmannen sin vurdering, og at den bør inngå i den generelle støttevurderingen.

Formålet og grunnlaget for den nylig stiftede gjelden bør være av betydning. Det bør stilles mindre strenge krav til for eksempel studielån, boliglån og hensiktsmessig refinansiering, enn til kreditt som følge av urimelig eller unødvendig forbruk. Vi mener gjeldens karakter og mengde skal vektlegges ved vurdering av nylig stiftet gjeld.

Vi vil også bemerke at det må vektlegges kreditors innvilgelse av kreditt, dvs. der kreditor har gitt kreditt som ikke burde blitt gitt ut fra skyldners tilbakebetalingsmulighet. Selv om skyldner har et ansvar for ikke å ta på seg pengekrav de ikke kan betale, er mange ofte i en følt vanskelig situasjon. Her har profesjonelle kreditorer et særlig ansvar for ikke å gi skyldnere pengeforpliktelser de ikke kan betale for, og det bør vurderes om pengekrav fra kreditorene som ikke foretar forsvarlige kredittvurderinger bør inngå som del av vurderingen av hva som er nylig stiftet gjeld. Departementet kan også vurdere om kreditorer som har gitt skyldner et pengekrav som ikke skulle vært gitt, ikke skal få dividende i gjeldsordningen.

Egenforsøket og Nav-kontorets bistand (høringens kapittel 5)

Departementet foreslår å beholde et egenforsøk i enkelte tilfeller, og at vi forstår forslaget til at namsmannen fortsatt skal gjøre en vurdering av skyldners muligheter til å få til en ordning med sine kreditorer. Departementet ber også om vårt syn på om kravet bør fjernes fullstendig.

Vi mener vilkåret om å ha forsøkt et egenforsøk bør fjernes i sin helhet. Det vises blant annet til slik det allerede praktiseres av namsfogden i Oslo, Asker og Bærum.

I dag melder et stort antall spesialister som arbeider med økonomisk rådgivning at de i liten grad får forhandlet frem utenrettslige avtaler mellom skyldner og kreditorene til vedkommende. I stor grad skyldes dette manglende vilje hos kreditorene til å inngå denne typen avtaler.

Både samfunnet og kreditorene har endret seg siste årene. Det er enklere og vanligere å stifte gjeld, særlig gjeld knyttet til forbruk. Dette har medført at mange flere nå enn tidligere har en større gjeldsbyrde, og hvor mye av gjelden er usikret kreditt. Dette har medført at kreditorene som gruppe også har endret seg. Det er blitt betraktelig flere kredittytere, og viljen deres til å gi inkassoselskap

de bruker fullmakter til å inngå avtale eller akseptere nye avtaler med skyldner med nye nedbetalingsvilkår, er blitt lavere.

Konsekvensen blir dermed at gode forslag til utenrettslige avtaler, utarbeidet av spesialister på økonomisk rådgivning ved Nav-kontorene og i kommunene, sjeldnere aksepteres. Resultatet er at skyldneres mulighet til å få i stand nye avtaler med betingelser som ville kunne gjort at skyldner fikk betalt sine gjeldsforpliktelser blir færre.

Tidligere var det mer vanlig å få til denne typen avtaler, og mye arbeid ble lagt i dette. Rapporter vi får fra spesialistene på økonomisk rådgivning i dag er at de i mindre grad utarbeider denne typen avtaler. De tilbyr tjenesten økonomisk rådgivning, og bistår skyldnere med å få kontroll over dagligøkonomien og oversikt over gjeldsforpliktelsene de har. I mange saker finner de løsninger av mer midlertidig karakter, som for eksempel å få betalingsutsettelse på enkelte krav de skylder for å få betalt annen gjeld, avdragsfrihet, og/eller nedsatt rente for hele eller deler av nedbetalingstiden. Det rapporteres fortsatt at de også får til varige løsninger, men langt færre enn før.

Statsforvalteren i Oslo og Viken har statistikk for tjenesten økonomisk rådgivning fra spesialistene ved mange Nav-kontor og kommuner. Siste tall for et kalenderår vi har er fra 2020. Den viser at i Oslo har antallet saker registrert med midlertidig løsning holdt seg stabilt med ca. 880 saker pr år fra 2018 til 2020. I kommunene som utgjør tidligere Akershus har utviklingen av saker med midlertidig løsning vært stabil med ca. 550 saker pr år i samme periode. For saker fra Innlandet viser tallene at ca. 330 saker er avsluttet med midlertidig løsning i både 2019 og 2020.

I Oslo ble ca. 700 saker avsluttet med en varig løsning for skyldner i årene 2018 til 2020. For kommunene i det som før var Akershus har tallet på saker med varig løsning gått betraktelig ned fra 451 saker i 2018 til 336 i 2020. Det er også en stor reduksjon i saker avsluttet med varig løsning for skyldner i Innlandet med 496 saker i 2019 til 413 saker i 2020.

Nav-kontorene rapporterer om stadig flere saker der de bistår skyldnere med søknad om gjeldsordning til namsmannen. I Oslo ble 428 saker registrert med dette utfallet i 2018, mens i 2020 hadde dette antallet økt til 481. For kommunene i det som var Akershus har tallet økt fra 252 i 2018 til 279 i 2020, og i Innlandet økte det fra 250 i 2019 til 262 i 2020.

Utviklingen er at det er vanskeligere å få med kreditorene på utenrettslige avtaler og dermed ender flere saker som en søknad om gjeldsordning til namsmannen.

Vi mener at samfunnet er tjent med at skyldnere får en raskere måte frem til en gjeldsordning, og at én instans bistår skyldner med å få i stand en gjeldsordning. Dersom intensjonen med at flere saker hadde blitt løst utenrettslig ville det vært samfunnsøkonomisk lønnsomt. Det ville blitt færre kostnader ved at ikke flere instanser gjør samme arbeidet med å bistå skyldner med å få til en løsning med sine kreditorer, men som i realiteten i dag vil si dobbeltarbeidet hvor Nav-kontoret først gjør et forsøk før namsmannen gjør samme jobben. Med siste års erfaringer med vanskelige kreditorer og få utenrettslige gjeldsordninger som kommer i stand, fremstår det unødvendig at skyldner først skal få bistand fra Nav-kontoret før det søkes gjeldsordning.

Som tidligere nevnt så har de fleste skyldnere hatt økonomiske problemer i lang tid før de søker å løse sine gjeldsproblemer med en form for gjeldsordning. I den perioden har det vært anledning både for skyldner og kreditor å komme frem til en felles løsning, og som kunne ha gjort at skyldneren ikke trenger bistand av det offentlige for å få til en ordning samtidig som kreditorene fikk betaling fra skyldner ut fra evnen vedkommende har. Det er også mange skyldnere som ikke har nok

kunnskap til selv å håndtere en vanskelig livssituasjon, der økonomi- og gjeldsproblemer er en del av dette. Det vises til tidligere beskrivelser av at økonomiske problemer i liten grad opptrer alene i de flestes liv.

Gjeldssakene er gjerne komplekse, med flere kreditorer, mange krav og høy totalgjeld. Mange har forsøkt å finne løsninger selv før de ber om bistand fra det offentlige, som ofte ikke løser deres problemer, som eksempelvis å selge formuesgoder, forsøke å refinansiere gjeldsforpliktelsene eller å få familie og venner til å hjelpe.

Det kreves kunnskap og ressurser for å få til gode helhetlige løsninger i slike saker.

Å skulle kreve at en skyldner selv skal gå i forhandlinger med sine kreditorer mener vi er for strengt å kreve. Når spesialister på økonomisk rådgivning rapporterer at de i liten grad klarer å få til utenrettslige avtaler, er det mer et hinder enn en hjelp å skulle be skyldnere som ofte ikke har nok kunnskap til å gjøre det samme.

Av den grunn mener Statsforvalteren i Oslo og Viken at egenforsøket i sin helhet bør fjernes.

Kunngjøring og anmeldelse av krav, preklusivitet (høringens kapittel 6)

Statsforvalteren er enig med departementet i at det må kunne forventes at profesjonelle kreditorer og oppkrevdere, også offentlige kreditorer, anmelder sine krav rettidig, og støtter departementets forslag om at kunngjøring av åpning av gjeldsforhandling som hovedregel gjøres preklusiv for denne typen kreditorer. Samfunnet må kunne stille krav til profesjonelle aktører, og at de må sikre kravene sine på samme måte som eks. etter foreldelsesreglene.

Vi er også enige i at for øvrige kreditorer bør den gjeldende ordningen bestå, slik at krav kan anmeldes senere, og komme med i gjeldsordningen. Samfunnets forventninger til at eksempelvis en privatperson følger med på åpninger av gjeldsordninger bør være lave.

Vi er videre enige i at dersom skyldneren forsettlig eller grovt uaktsomt har unnlatt å varsle om kravet, skal det uanmeldte kravet ikke falle bort. Samtidig bør det presiseres hva som menes med begrepene forsettlig eller grovt uaktsomt. Vi erfarer fra Nav-kontorene at mange skyldnere har ofte liten oversikt over alle kreditorer de har når de søker om bistand.

Gjeldsordning mer enn én gang (høringens kapittel 7)

Departementet ber om høringsinstansenes syn på deres forslag om at tidligere gjeldsordning gjøres til ett av flere relevante momenter i støttevurderingen. Utgangspunktet om at en gjeldsordning bare skal oppnås en gang vil dermed kunne fravikes i noe større utstrekning. Alternativt til forslaget ber de om en tilbakemelding på om det at det foreligger "særlige forhold" som tilsier en ny gjeldsordning, presiseres med sikte på å myke opp praksis og sikre en mer enhetlig etterlevelse.

Statsforvalteren mener det i større grad bør åpnes for at skyldnere får gjeldsordning flere ganger, og mener departementet ikke går langt nok i forslagene sine.

I dag er muligheten for å få mer enn en gjeldsordning forsvinnende liten, og mange skyldnere som kunne fått en ny gjeldsordning må i stedet leve med en uforutsigbar livssituasjon resten av livet. Det

vises her til det vi beskriver i innledningen om sammenhengen mellom økonomiske problemer og andre livsutfordringer.

Da gjeldsordningsloven ble vedtatt var ikke samfunnet så sterkt preget av den forbruker- og kredittkulturen vi har i dag. Muligheten til å ta opp gjeld og trå feil i økonomien var liten for den enkelte innbygger. Gjennom de siste 30 årene har vi fått et endret samfunn der mulighetene til å trå feil økonomisk er mye større enn før. Da må også muligheten til å få en ordning flere ganger bli større enn før.

Spørsmålet er om det skal gjøres en særlig vurdering av skyldners situasjon når vedkommende har hatt gjeldsordning før, eller om vurderingen skal være lik, både første gangen vedkommende får en ordning, og eventuelt ved nye ordninger. Med den samfunnsutviklingen vi har hatt der muligheten for å trå feil vil være der hele livet vil mange kunne ha behov for en gjeldsordning flere ganger. I større grad bør den konkrete vurderingen av vedkommende sin situasjon hver gang vedkommende søker om gjeldsordning være det avgjørende.

Dersom det skal være en særlig vurdering når en skyldner som tidligere har hatt gjeldsordning søker mener vi i alle tilfeller at «særlige forhold» bør konkretiseres for å sikre en enhetlig mykere praksis i hele landet. Tilfeller vi mener kan gi grunnlag for ny gjeldsordning kan for eksempel være ID-tyveri, at skyldner ikke kan klandres for situasjonen, demens, eller at kreditorer ikke vil bidra til andre utenrettslige ordninger. Også fraværende oppfølging fra Nav-kontoret i etterkant av å ha fått gjeldsordning tidligere, der dette har vært aktuelt, bør være et moment i vurderingen.

Digitalisering (høringens kapittel 8)

Statsforvalteren støtter forslaget om å digitalisere prosessen med å søke gjeldsordning. Samtidig er det viktig at personer som ikke er digitale skal ha mulighet til å søke gjeldsordning i papirform. Det bør også lages et digitalt system for samhandling mellom namsmennene og Nav-kontorene.

Videre må det være en forutsetning at digitaliseringen fungerer og er tilrettelagt slik at det er enkelt å bruke.

Søknaden for gjeldsordning, både digitalt og i papirformat, bør i alle tilfeller forenkles og utformes i klarspråk. Det vises her til den nye språklova som trådte i kraft 1. januar 2022.

Vi støtter også at kunngjøring om åpning av gjeldsforhandlinger kan skje elektronisk på Brønnøysundregistrenes sider. Dette ser vi også i sammenheng med at krav fra profesjonelle kreditorer bortfaller om de ikke melder krav innen fristen, og disses mulighet til digitalt å kunne fange opp kunngjøringer digitalt.

Digital kommunikasjon mellom Nav-kontoret og namsmannen er ikke nevnt i forslaget. Vi mener det er nødvendig med en digital samhandling mellom instansene for å kunne bistå skyldnerne i henhold til intensjonen med forslaget til endringene i gjeldsordningsloven. Det kan eksempelvis være en mulighet til elektronisk utveksling av dokumentasjon, særlig når Nav-kontoret bistår en bruker med å søke om gjeldsordning. Det kan også være når namsmannen mener en skyldner trenger oppfølging fra Nav-kontoret. I dette ligger også at Nav-kontorene må få et digitalt system som i større grad gjør at de kan bistå skyldnere med økonomiske problemer.

Styrket veiledning og oppfølging av gjeldsordningsskyldnere (høringens kapittel 9)

Nav-kontoret skal gi oppfølging av gjeldsordningsskyldnere

Departementet forslår å endre dagens § 1-5 til: «Kommunen skal i henhold til sosialtjenesteloven § 17 bistå skyldnere som har behov for råd og veiledning for å kunne fullføre en gjeldsordning etter gjeldsordningsloven eller i forbindelse med endring av en slik ordning».

Videre legger departementet til en merknad om at: «Etter sosialtjenesteloven § 17 skal kommunen sørge for at gjeldsordningsskyldnere får den økonomiske og sosialfaglige rådgivning som er nødvendig, både i forbindelse med at gjeldsforhandling åpnes og etter at gjeldsordning er inngått.

Råd- og veiledningsplikten antas å være særlig aktuell for søkere som har problemer med å gjennomføre en gjeldsordning, samt i forbindelse med endringssaker».

Statsforvalteren i Oslo og Viken mener det er viktig å styrke oppfølgingen av skyldnere som har fått gjeldsordning. I dag er det lite formalisert samarbeid mellom namsmenn og Nav-kontorene som sikrer at skyldnere som trenger det får en slik oppfølging. Det eksisterer noen prosjekter som beskrevet i departementets forslag, og tidligere har det også vært tilsvarende prosjekt mellom Namsfogden i Oslo og enkelte bydeler. Erfaringene der var positive i den forstand at prosjektet bidro til at namsmannen, når skyldner selv ønsket det, kontaktet Nav-kontoret om at vedkommende ønsket bistand. Denne bistanden kunne bestå i å hjelpe med å innbetale dividende, og å sende inn skattemelding eller lignende som sikret at vedkommende oppfylte sine plikter etter gjeldsordningsavtalen.

Det er en forutsetning for at Nav-kontorene skal kunne gi oppfølging, at de får informasjon om dette fra namsmannen. Dette må dermed formaliseres og gjøres praktisk gjennomførbart. Et forslag er at det reguleres at namsmannen skal inngå samarbeidsavtaler med Nav-kontorene/kommunene i sin region. En slik samarbeidsavtale må regulere hvordan namsmannen og Nav-kontoret/kommunen i fellesskap skal bistå skyldnere som har fått gjeldsordning. Det må også reguleres hvordan taushetsbelagt informasjon skal deles mellom namsmann og Nav-kontor.

Videre er det avgjørende at sosialtjenesteloven § 17 presiserer ansvaret Nav-kontoret har for å følge opp skyldnere som har gjeldsordning. I dag er dette kun presisert i rundskrivet til sosialtjenesteloven, og der er oppfølging av skyldnere i gjeldsordning i liten grad beskrevet. Et forslag kan være at det legges til en ny paragraf i sosialtjenesteloven som regulerer og presiserer dette arbeidet, eksempelvis en § 17a, som står i nær tilknytning til råd og veiledningen etter § 17. Alternativt må rundskrivet til sosialtjenesteloven tydeliggjøre kommunens ansvar for å bistå skyldnere. Dette gjelder å tydeliggjøre ansvaret både før, under og etter en gjeldsordning.

En hovedgrunn til dette er at i dag er det i liten grad regulert hva som ligger i ansvaret kommunen har etter sosialtjenesteloven § 17 og innholdet i tjenesten økonomisk rådgivning som skal gis, særlig når det kommer til oppfølging av de som har fått gjeldsordning. Det kan føre til at denne oppfølgingen kan bli ulik fra Nav-kontor til Nav-kontor.

Statsforvalterne har de siste årene ført tilsyn med tjenesten økonomisk rådgivning kommunene tilbyr på Nav-kontorene. Alle rapportene er tilgjengelige på Helsetilsynets nettsider. Vi har god erfaring med å definere revisjonskriteriene for tilgjengelighet til tjenesten økonomisk rådgivning, og omfang og det formelle ved gjennomføringen av tjenesten. Samtidig ser vi at det er utfordrende å

føre tilsyn med hva som er innholdet i tjenesten, og i mange tilfeller det å kunne definere tiltak som er gitt brukere som uforsvarlige. Vi får også tilbakemeldinger fra Nav-kontorene om at de også ser den samme utfordringen og frykter de kan komme i situasjoner der de har gitt rådgivning og tiltak som kommunen kan bli stilt ansvarlig for i etterkant grunnet manglende normering av tjenesten.

Dette viser at fagmyndigheten for sosialtjenesteloven har en jobb å gjøre med i større grad å normere tjenesten økonomisk rådgivning, og i denne sammenheng særlig det å tydeliggjøre innholdet i kommunens ansvar for innholdet i oppfølgingen som skal gis en skyldner som har gjeldsordning.

For øvrig vil vi påpeke at det i forslaget til ny lovtekst står at kommunen skal bistå skyldnere for å kunne fullføre en gjeldsordning eller ved endring av en slik ordning, mens i merknaden vises det også til at kommunen skal sørge for at skyldner får nødvendig rådgivning både ved åpning og etter at gjeldsordning er inngått. Det er stor forskjell i ordlyden i lovtekst – bistå- og merknaden – sørge for, og følgelig tjenestetilbud.

Vi vil også påpeke at statsforvalteren er klage- og tilsynsorgan for Nav-kontorets arbeid med sosialtjenesteloven, inkludert § 17. I det ligger det at vi vurderer tjenestene Nav-kontoret gir, også til skyldnere som har gjeldsordning. Det er da avgjørende at regelverket er normert og det er tydelig hva Nav-kontorets oppgaver er. Vi ønsker ikke å komme i en situasjon der Nav-kontoret (og namsmannen) har gitt tjenester som statsforvalterne konkluderer med at ikke er forsvarlige.

Namsmyndighetens mulighet til å stille vilkår om økonomisk rådgivning før åpning

Departementet foreslår en tilføyelse for å klargjøre at namsmannen kan pålegge en søker om gjeldsforhandling å motta tilbud om økonomisk rådgivning. De foreslår at det vil likevel være frivillig for søkeren å motta rådgivningen, men dersom skyldneren ikke etterkommer pålegget, kan namsmannen avslå søknaden etter § 2-6 bokstav d. Det kan settes en frist for når skyldneren skal ha søkt om slik rådgivning.

Statsforvalteren ser viktigheten av at enkelte skyldnere både får økonomisk rådgivning og en gjeldsordning. Mange har behov for den rådgivningen som Nav-kontoret tilbyr gjennom tjenesten økonomisk rådgivning.

Ifølge dette forslaget til lovtekst kan namsmannen stille vilkår om at skyldner har mottatt tilbud om økonomisk rådgivning. Statsforvalteren legger til grunn at det ikke vil være behov for å stille et slikt vilkår til alle skyldnere som får stadfestet en gjeldsordning, men kun til de skyldnere namsmannen mener faktisk trenger oppfølging. I merknad heter det at namsmannen kan avslå søknad om gjeldsordning dersom skyldner ikke etterkommer pålegget om å motta økonomisk rådgivning.

For de skyldnere namsmannen vurderer trenger det, forstår vi det slik at det her skal settes vilkår om å motta tjenesten økonomisk rådgivning. I dag er tjenesten frivillig for skyldner, og erfaring viser at bruk av tvang for å få motvillige personer til å ta imot tjenesten ikke er formålstjenlig. Også etter sosialtjenesteloven er det en åpning for å stille vilkår om å motta tjenesten økonomisk rådgivning, eksempelvis som vilkår ved innvilgelse av sosialhjelp. Samtidig har Statsforvalteren mottatt mange erfaringer fra spesialister på økonomisk rådgivning som forteller om samtaler med personer som kommer til timeavtale for økonomisk rådgivning, og som kun er der for å oppfylle vilkåret og ikke ønsker rådgivningen.

Når namsmannen mener det skal stilles vilkår om å motta økonomisk rådgivning for å få åpnet gjeldsforhandlinger hos namsmannen bør dette utformes slik at skyldner ikke går til økonomisk rådgivning kun for å oppfylle vilkåret fra namsmannen. Rådgivningen må resultere i at vedkommende faktisk mottar råd og veiledning som gjør vedkommende i stand til å få en gjeldsordning i neste omgang.

Derfor bør dette vilkåret utformes slik at skyldner selv må søke og få innvilget tjenesten økonomisk rådgivning hos Nav-kontoret, og faktisk får rådgivning ut fra sitt behov. Da opprettholdes tjenesten i seg selv som en frivillig tjeneste for vedkommende, ettersom skyldner selv velger om vedkommende ønsker den for deretter å kunne få gjeldsordning. Basert på det kan Nav-kontoret i etterkant av gitt rådgivning, bekrefte tilbake at vilkåret satt av namsmannen er oppfylt. Vi mener det er avgjørende at skyldner faktisk har mottatt økonomisk rådgivning ut fra behovet, og ikke bare skal søke om det for å oppfylle vilkåret.

Denne samhandlingen mellom namsmann og Nav-kontoret bør enten lovreguleres, eller kan presiseres i en samarbeidsavtale som beskrevet over. Om dette ikke reguleres kan samhandlingen mellom namsmann og Nav-kontoret bli tilfeldig. Eksempel kan være om namsmannen ikke informere kommunen om problemstillingen og hva namsmannen ser at skyldner trenger råd og veiledning om. Det er ikke gitt at namsmannen og skyldner har samme forståelse av situasjonen. Det kan være vanskelig for kommunen å løse situasjoner hvor skyldner møter til råd og veiledning uten å følge opp veiledningen. Det kan være utfordrende når skyldner ikke ønsker at namsmannen får informasjon om kommunens veiledning og forhold som kan vanskeliggjøre gjennomføring av en gjeldsordning.

Namsmannens veiledningsplikt

Departementet foreslår en tydeligere veiledningsplikt for namsmennene, og foreslår at namsmannen skal sørge for at skyldneren får den veiledning denne trenger for å kunne gjennomføre en gjeldsforhandling, utforme et forslag til gjeldsordning som ligger innenfor lovens rammer, og i tilfelle begjære tvungen gjeldsordning. Namsmannen skal også gi nødvendig veiledning i forbindelse med endringssaker. Veiledningen skal gjennomføres i henhold til retningslinjer utarbeidet av departementet. Namsmannen skal forsikre seg om at skyldneren har forstått hvordan den foreslåtte gjeldsordningen skal gjennomføres. Dersom forslaget ikke er utformet som nevnt i § 4- 2 tredje ledd første punktum, skal namsmannen sørge for nødvendig oppfølging og kontroll av gjeldsordningens gjennomføring.

Departementet presiserer i egen merknad at under veiledningen skal det søkes avdekket om skyldneren har behov for ekstra oppfølging for å kunne gjennomføre gjeldsordningen og om vedkommende i så fall er villig til å motta økonomisk rådgivning med sikte på å øke muligheten for at gjeldsordningen blir fullført som forutsatt.

Statsforvalteren tar utgangspunkt i at namsmannen har veiledningsplikt for sitt saksfelt, som er gjeldsordningsloven og innvilgelse av gjeldsordninger. Det er positivt at det legges opp til felles, klare retningslinjer for hva denne veiledningen skal være. Det er viktig at skillet mellom namsmannens veiledningsplikt og kommunen sitt ansvar blir tydeliggjort, slik at ikke ansvaret kan forskyves mellom instansene.

I merknaden nevnt over heter det at skal søkes avdekket om skyldner har behov for ekstra oppfølging og om vedkommende er villig til å motta økonomisk rådgivning. Dersom denne veiledningen om at skyldner skal kunne få bistand Nav-kontoret/kommunen med økonomisk rådgivning er det behov for at namsmannen skal kunne samhandle med Nav-kontoret/kommunen

for at vedkommende skal få denne bistanden. Departementet skriver i selve høringsforslaget at det er vanskelig å sette et skille mellom den veiledningen namsmannen skal gi og den som Nav-kontoret skal gi, og da er det særlig viktig at namsmannen og Nav-kontoret har en god samhandling for å kunne gi skyldneren god veiledning og tjenesten økonomisk rådgivning samtidig. For å få til dette må de to instansene ha mulighet til å utveksle informasjon om vedkommende, og det må reguleres.

Det bør også foreligge en avklaring fra departementet om hvordan saker skal behandles om kommunen finner at den økonomiske råd og veiledningen ikke er hensiktsmessig eller at skyldner ikke følger opp tilbudet. Dette kan skje gjennom en forskrift eller et rundskriv der ansvarsoppgavene etter gjeldsordningsloven tydelig beskrives.

Namsmannen mulighet til å avslå søknad om gjeldsforhandling

Departementet forslår en ny avslagsgrunn for søknad om gjeldsordning som gjelder dersom «skyldneren innen en fastsatt frist ikke har oppfylt pålegg om å søke økonomisk rådgivning etter namsmannens bestemmelse eller eventuelle andre vilkår for åpning, jf. § 3-1 andre ledd».

De skriver i merknad at «det er tilføyd ny bokstav b i bestemmelsen som presiserer at namsmannen kan avslå en søknad om gjeldsforhandling dersom skyldneren ikke har oppfylt vilkår som er satt, herunder om å søke økonomisk rådgivning. Dette er i samsvar med gjeldende rett. Bestemmelsen er ikke ment å skulle endre rettstilstanden og er av informativ karakter».

Vi mener det må stilles vilkår om både å søke om tjenesten økonomisk rådgivning og faktisk ha mottatt tjenesten. De vises til vårt punkt b over.

Namsmannens (og Nav-kontorets) undersøkelsesplikt

Departementet har satt opp to ulike alternativ knyttet til namsmannens undersøkelsesplikt. I første alternativet foreslås et nytt femte ledd i § 2-3 om namsmannens undersøkelsesplikt: «Namsmannen skal også vurdere om skyldnere som kan oppnå gjeldsordning har et særlig behov for råd og veiledning for å kunne gjennomføre gjeldsordningen, om skyldneren er villig til å motta slik veiledning og i tilfelle opplyse om Nav-kontorets tilbud om dette». I merknaden til dette alternativet skriver departementet at: «etter nytt femte ledd skal namsmannen søke å avdekke om skyldnere som må antas å kunne oppnå frivillig eller tvungen gjeldsordning trenger og er villig til å motta økonomisk rådgivning eller annen sosialfaglig bistand som vil øke sannsynligheten for at gjeldsordningen fullføres. Det vil være behov for retningslinjer om namsmannens veiledning. Det understrekes at slik veiledning er frivillig for skyldneren».

For alternativ 2 viser departementet til at «dersom alternativet om at det er Nav-kontoret som skal søke å avdekke om skyldnere som ønsker å søke om gjeldsordning trenger oppfølging, jf. punkt 9.5.1 foran, må det utformes en bestemmelse som sikrer at skyldnere alltid oppsøker Nav-kontoret i forbindelse med gjeldsordning. Dette kan gjøres ved et tillegg i forslaget til ny § 1-5». Departementet forslår da et tillegg om at «Kommunen skal også vurdere om skyldnere trenger slik oppfølging». Om dette alternativet velges skriver departementet i kommentar at det da «må det utformes en bestemmelse om at namsmannen skal varsle Nav-kontoret i forbindelse med skyldners gjeldsordning». Departementet ber om høringsinstansenes syn på de to alternativene.

Statsforvalteren er av den oppfatning at det er namsmannen som vil være nærmest til å kunne vurdere om en skyldner trenger videre oppfølging. Vi antar at mange skyldnere ikke vil trenge denne oppfølgingen. Det er namsmannen som har bistått skyldner med å utforme gjeldsordningsavtalen og dermed nærmest kan vurdere om skyldner selv vil klare å følge denne opp selv eller vil trenge bistand. Samtidig kan ikke dette frata Nav-kontoret et ansvar for å tilby oppfølging av skyldneren.

Vi mener det allerede ligger en plikt i dagens regelverk for Nav-kontoret å vurdere om det er innbyggere som trenger bistand, jf. kravet om å fange opp personer med eksempelvis økonomiske problemer. Samtidig så vil det være en viktig signaleffekt å beskrive ansvaret i gjeldsordningslovens § 1-5, og i regelverket til sosialtjenesteloven enten i selve loven eller i rundskrivet til loven. I dag er det mange skyldnere som allerede har vært hos Nav-kontoret eller i kommunen før de søker namsmannen om gjeldsordning. Ofte blir økonomiske problemer fanget opp der i forbindelse med andre utfordringer skyldner har, jf. det vi beskriver i vår innledning. Nav-kontoret har en plikt til å fange opp og tilby bistand til personer som trenger det i forhold til behovet de har etter dagens regelverk. Dermed har Nav-kontoret også kunne vurdert skyldners helhetlige situasjon, og i mange tilfeller gjort en vurdering av skyldners behov for oppfølging på et tidlig tidspunkt.

Statsforvalteren ser det derfor som naturlig at både namsmannen og Nav-kontoret har en plikt til å vurdere om en skyldner har behov for bistand. Namsmannen når gjeldsordningsavtalen er i orden, og Nav-kontoret både før det søkes om gjeldsordning og dersom de fanger opp at vedkommende har behov for oppfølging i etterkant.

For at namsmannen, etter å ha vurdert om en skyldner trenger oppfølging, skal bidra til at dette faktisk skjer, bør det reguleres. Det bør primært reguleres gjennom loven selv, jf. regler om taushetsplikt. I tillegg vises det til det vi tidligere har skrevet om samarbeidsavtaler. For at Nav-kontoret skal kunne gi tilpasset oppfølging må det være mulig å utveksle informasjon om skyldneren mellom namsmann og Nav-kontoret. Det er også viktig å regulere situasjoner der namsmannen, Nav-kontoret og skyldnere er uenige om oppfølgingsbehovet for skyldner.

Livsopphold og utbetaling til kreditorene (høringens kapittel 10)

Departementets ber om høringsinstansenes syn på følgende problemstillinger:

- 1. Livsoppholdssatser og barnetillegg er på riktig nivå, og om det bør opprettes en fjerde aldersklasse for barn ("ungdomssats").*
- 2. Det bør åpnes for avsetning til sparing av et mindre beløp f.eks. kr. 500 per måned for å møte uforutsette utgifter under gjeldsordningen, og ev. hvordan denne avsetningen skal skje i praksis.*
- 3. Postene helse, strøm, oppvarming og transport bør holdes utenfor standardsatsen og fastsettes individuelt, og om dette bør gjelde både for gjeldsordninger og utleggssaker.*
- 4. Livsoppholdssatsen for voksne bør inndeles i utgiftskomponenter i henhold til et særskilt utarbeidet budsjett som reguleres årlig sammen med livsoppholdssatsene.*
- 5. Om utgiftsfordelingen mellom ektefeller/samboere ved gjeldsordning og utleggstrekk bør reguleres nærmere.*
- 6. Om behandlingen av ekstra utbetalinger i juni og desember fungerer tilfredsstillende eller om dette bør reguleres, og i så fall på hvilken måte.*

Statsforvalteren mener at dagens inndeling av aldersgrupper for barn og unge er for stor, og støtter at det opprettes en fjerde aldersklasse. Det er stor forskjell på et barn på 11 år og på 17 år, og deres behov.

Videre er vi som beskrevet i innledningen opptatt av at barn ikke må bli skadelidende av at foreldrene i familien har gjeldsproblemer, og da er det avgjørende at barna må få muligheter til å leve et godt liv uavhengig av de voksnes problem. Vi merker oss eksempelvis at livsoppholdssatsen for barn 0 til 5 år er høyere etter sosialtjenesteloven, jf. nytt rundskriv om livsoppholdssatser for

2022. Livsoppholdssatser etter gjeldsordningsloven bør være ulikt livsoppholdssatser etter sosialtjenesteloven, ettersom de regulerer ulike forhold. Livsoppholdssatser etter sosialtjenesteloven er samfunnets siste sikkerhetsnett, og satsene er deretter. Ved en gjeldsordningsavtale blir vurderingen en annen, nemlig om skyldner skal oppfylle forsørgeransvaret for barnet sitt eller å betale dividende til kreditor. I en slik vurdering mener Statsforvalteren at barnet må prioriteres, og at livsopphold til barn bør være nært det vanlige barn har av utgifter, og derfor økes fra dagens nivå. På samme måte må skyldners forsørgelse av egne barn, inkludert betaling av barnebidrag, gå før dekning av forsørgelse av ektefelle som primært skal sikre sin egen forsørgelse.

Statsforvalteren mener for øvrig at livsoppholdssatsene etter gjeldsordningsloven i dag er farlig nær livsoppholdssatsene etter sosialtjenesteloven generelt sett. Alle satsene bør økes, og differansen til satsene etter sosialtjenesteloven må være større.

I et vanlig hushold vil det ofte være behov for å avsette midler til å dekke uforutsette utgifter, eks. en ekstra legetime, om kjøleskapet blir ødelagt eller en høy strømgregning. Vi erfarer at mange kreditorer går med på utenrettslige avtaler der skyldner får avsetning med kr 500, og ser det som naturlig at dette er noe alle har behov for i en gjeldsordningsavtale.

I vurderingen av særlige utgifter som helse, strøm, oppvarming og transport erfarer vi at dette er poster som ofte skaper strid mellom skyldner og kreditorene. Dette er poster som ofte er særlig individuelle fra person til person og dermed opplever mange at de ikke får avsetningen de trenger for å dekke kostnadene de faktisk har, og som er nødvendige. Dersom en skyldner kan dokumentere faktiske utgifter på en av de overnevnte poster bør en gjeldsordningsavtale ta utgangspunkt i den faktiske kostnaden, forutsatt at den er på et rimelig nivå.

Departementet ber om tilbakemelding på om livsoppholdssatsen for voksne bør inndeles i utgiftskomponenter som et budsjett som reguleres årlig sammen med livsoppholdssatsene. Vi ser at en slik inndeling kan gi skyldnere god veiledning om hvordan de bør budsjetter det de har til livsopphold hver måned. Samtidig så vil ulike personer leve livene sine ulikt og departementets forslag til fornuftig bruk av avsatt livsopphold vil trolig kun være av veiledende karakter.

I ulike settinger har utgiftsfordelingen mellom ektefeller blitt problematisert, og departementet viser til flere rettsavgjørelser der dette kommer frem. Statsforvalteren er opptatt av at reglene bør være enklest mulig, for at skyldnerne også skal forstå en fordeling av utgifter mellom ektefeller. I dagens samfunn kan det fremstå som uforståelig for en ektefelle at man skal være med å betale for den andres gjeldsproblemer. Derfor ser vi det som viktig å få tydelige og klare regler på dette området, og at skyldnerens gjeldsproblemer i minst mulig grad økonomisk skal involvere vedkommende ektefelle.

Ved utbetaling i juni og desember bør det være likt ved gjeldsordning og utleggstrekk. Her bør en normal månedslønn være den som gjelder, det bør ikke tas ekstra utlegg ved ekstraordinære utbetalinger.

Solidargjeld og sameie i bolig (høringens kapittel 11)

Statsforvalteren ser at departementets forslag er fornuftig. Vi har samtidig fått innspill fra Nav-kontor om at forslaget ikke er tydelig nok og må konkretiseres og forklares bedre.

Innbetaling av dividende, betalingsplaner mv. (høringens kapittel 12)

Departementet ber om høringsinstansenes syn på forslag om at «Det strammes inn på bruken av dynamiske betalingsplaner. Slike betalingsplaner bør i større grad forbeholdes saker hvor statiske betalingsplaner er uegnet på grunn av at betalingsevnen varierer gjennom året».

Statsforvalteren mener det viktigste er at skyldneren må få en betalingsplan som vedkommende faktisk kan gjennomføre. Da er statiske avtaler med fast beløp å betale trolig det mest forståelige for flest skyldnere.

Dersom det skal brukes dynamiske avtaler må skyldner få bistand. Erfaringer viser at denne typen avtaler er krevende for mange skyldnere.

Erfaringene fra Sverige med innkreving gjennom Kronofogden fremstår som gode, og bidrar til at skyldner får betalt dividende uavhengig av avtaletype. Signalene fra Skatteetaten som departementet beskriver i høringen er positive, og Statsforvalteren mener at dersom gode, forståelige digitale løsninger for bistand med betaling kan innføres vil det være det beste både for skyldner og kreditorene som får betaling. Videre må namsmannen ha et system som raskt fanger opp dersom betaling etter avtalen ikke skjer.

Gjennom bruk av gode, digitale løsninger kan vi dermed bidra til at skyldner får et eierskap til betalingsavtalen sin. I det ligger det at skyldners behov må komme først.

Skyldnere med næringsgjeld (høringens kapittel 13)

Departementet vil foreslå at det gis noen nærmere retningslinjer i loven for hva som kreves for at næringsvirksomheten skal anses som "opphørt", jf. gol. § 1-2 første ledd bokstav a. Dette kan bidra til større forutberegnelighet, og at det i enkelte tilfeller kan bli lettere å starte ny virksomhet etter avvikling.

Det bes også om høringsinstansenes syn på om tidligere næringsdrivende bør få en kortere gjeldsordningsperiode slik at de raskere kan komme i gang med ny næringsvirksomhet, for eksempel tre år. Departementet vil vise til at næringsdrivende lett kan komme i en vanskelig situasjon etter en konkurs eller annen avvikling av virksomheten.

Statsforvalteren tar utgangspunkt i at gjeldsordningsloven i hovedsak er ment for privatpersoner og ikke næringsdrivende. Samtidig så ser vi at mange som har drevet næring eller fortsatt gjør det har gjeld knyttet til næringen, og trenger en ordning. Statsforvalteren har mange eksempler fra Nav-kontorene på personer med næringsgjeld, som ber om bistand med økonomien sin. Spesialistene på økonomisk rådgivning rapporterer at mange av disse ikke er i stand til å drive næring og det ofte er grunn til at de har pådradd seg både privat gjeld og næringsgjeld, og at gjelden ofte er sammenblandet.

Flere spesialister mener derfor at det er få grunner til at næringsdrivende bør få en kortere gjeldsordningsperiode. Statsforvalteren følger disse vurderingene og mener at gjeld fra næring i seg selv ikke bør medføre kortere gjeldsordningsperiode.

Gjeldsordningsperiodens lengde (høringens kapittel 14)

Departementet ber om høringsinstansenes syn på følgende forslaget om at «Gjeldsordningsperioden skal normalt være fem år. Det skal imidlertid bli lettere å fastsette en kortere gjeldsordningsperiode, av sosiale hensyn». Alternativ til forslaget foreslår departementet at «Gjeldsordningsperioden kan ikke være lengre enn fem år. Dersom en gjeldsordning blir endret, kan gjeldsordningsperioden forlenges til syv år».

Statsforvalteren støtter departementets forslag om at gjeldsordningsperioden normalt skal være fem år, dvs. forslag 1. Vi ser også gode grunner til at det må tydeliggjøres i regelverket at perioden kan være kortere av sosiale hensyn, jf. vår beskrivelse i innledningen og neste avsnitt. Ved en eventuell forlengelse bør en gjeldsordning aldri overstige 7 år, uavhengig av bakgrunn for forlengelsen. Det betyr at kreditorene kan få mindre dividende enn etter den opprinnelige avtalen.

Når gjeldsordningsperiodens lengde skal fastsettes bør flere momenter vurderes enn det som skjer i dag. Veldig mange skyldner har allerede levd i en gjeldsordningslignende situasjon, ved å ha hatt utleggstrekk i inntekten sin i årevis og dermed levd på de samme livsoppholdssatsene som i gjeldsordning. Det vises til forskning på dette i innledningen vår. Det er også eksempler på skyldnere som har levd enda lengre på mye mindre beløp for å unngå mislighold av gjeld. Erfaringsmessig strekker skyldnere seg langt for å unngå mislighold og lever så lenge som mulig på eksistensminimum. Nå de da endelig tør å ta steget til å søke om gjeldsforhandlinger så kan det i mange tilfeller være urimelig lenge med en gjeldsordning på 5 år.

Statsforvalteren mener det bør legges til rette for alt fra 0 til 7 års gjeldsordninger avhengig av en individuell vurdering.

Oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp (høringens kapittel 15)

Statsforvalteren støtter at det legges opp til oppgjør ved innbetaling av engangsbeløp, men vil ikke ha noen formening om de tre alternativene. Det bør da presiseres at gjeldsordningen er over ved innbetalingen.

En enklere og mer effektiv behandling av endringssakene (høringens kapittel 16)

Departementet foreslår her flere endringer i reglene for saksbehandlingen i endringssaker. Statsforvalteren støtter disse forslagene, og ser det som positivt at namsmannen kan gjøre beslutninger i flere saker.

Tilsidesettelse av gjeldsordning ("etterperioden") (høringens kapittel 17)

Departementet ber om høringsinstansenes syn på følgende forslag:

- 1. Regelen om etterperiode tas helt ut av loven.*
- 2. Alternativ 1 til forslag 1: Etterperioden skal bare gjelde i tilknytning til enkelte typer oppgjør, for eksempel engangsbeløp og ordninger uten gjeldsordningsperiode.*
- 3. Alternativ 2 til forslag 1: Etterperioden skal bare gjelde for gjeldsordningsperioder på tre år eller mindre.*

Statsforvalteren er klar på at etterperioden bør fjernes, og støtter departementets alternativ 1. Vi viser til departementets vurdering.

Økonomiske og administrative konsekvenser (høringens kapittel 18)

Departementet skriver at forslaget om å oppheve bestemmelsen om at Nav-kontoret ikke lenger skal bistå ved skyldnerens egenforsøk, vil føre til færre saker hos Nav-kontoret, ved at flere vil henvende seg direkte til namsmannen. De mener at det vil medføre at rådgiverne ikke lenger skal trenge å bruke tid på egenforsøket overfor personer som antas å kvalifisere for gjeldsordning.

Men for personer som har fått avslag på søknaden eller av andre grunner ikke antas å kvalifisere, skriver departementet at Nav-kontoret fortsatt vil måtte bistå i forhandlinger med kreditorene om en annen løsning.

Departementet foreslår at Nav-kontoret skal få et større ansvar for å tilby skyldnere sosialfaglig oppfølging og økonomisk rådgivning underveis i gjeldsordningsperioden. De skriver at forslaget vil innebære en systematisk og styrket innsats overfor skyldnergruppen. Departementet legger få føringer for omfanget av dette arbeidet, men det må forventes å ville medføre økt ressursbruk hos Nav.

Departementet understreker at Nav-kontorets veilednings- og oppfølgingsansvar vil medføre merarbeid for Nav-kontorene, dersom alle som søker om gjeldsordning må oppsøke Nav-kontoret for å avdekke om de trenger ekstra oppfølging.

Statsforvalteren er tvilende til om fjerning av egenforsøket i seg selv vil medføre noen særlige besparelser av ressurser for Nav-kontoret, og vi vil påpeke at innholdet i tjenesten økonomisk rådgivning som Nav-kontorene har en plikt til å utføre inneholder mye mer enn egenforsøket. Dette har vi også beskrevet i vår innledning til dette høringssvaret. For mange skyldnere er kontakten med Nav-kontoret om tjenesten økonomisk rådgivning en prosess som innebærer budsjettarbeid, kartlegging av inntekter/utgifter/formue/gjeld, innarbeide rutiner for hverdagsøkonomi, avklare behov for forvaltning/vergemål, arbeide med og avklare forhold som kan vanskeliggjøre gjennomføringen av en gjeldsordning som herunder helseutfordringer, familieforhold, avhengighetsutfordringer, bosituasjon, med mer. For mange skyldnere er ikke en gjeldsordning løsningen for deres utfordringer, men videre oppfølging fra Nav-kontoret med tjenesten økonomisk rådgivning vil være nødvendig.

Vi antar at det arbeidet Nav-kontorene i dag gjør individuelt overfor skyldnere i forkant av en søknad om gjeldsordning hos namsmannen i liten grad vil bli endret ved at kravet til skyldners egenforsøk fjernes.

Samtidig så antar vi at namsmannen vil få flere søknader om gjeldsordning dersom egenforsøket blir fjernet og det blir mulighet til å søke digitalt. Det kan også resultere i flere skyldnere som tar direkte kontakt med namsmannen uten å ha vært i kontakt med spesialist hos Nav-kontoret, og dermed vil namsmannen måtte regne med tettere dialog med skyldnere som trenger råd og veiledning om hva en gjeldsordning er og innholdet i den.

I dag melder flere spesialister fra Nav-kontorene at det er lang ventetid for skyldnere å få gjeldsordning hos namsmannen. Med ytterligere råd- og veiledningsoppgaver til namsmannen, ofte fra skyldnere som ikke i forkant av søknad har fått tjenesten økonomisk rådgivning fra Nav-kontoret, er det naturlig å tro at namsmennene vil få en større arbeidsbyrd. Resultatet kan da bli ytterligere

lenger ventetid for skyldnere som søker gjeldsordning. Da er det viktig at blant annet alder på skyldners gjeld blir vurdert fra tidspunktet namsmannen behandler søknaden og ikke når den ble levert.

Statsforvalteren er av den oppfatning at Nav-kontorene vil trenge flere ressurser for å følge opp personer som har fått stadfestet gjeldsordning, om den plikten blir lovregulert. Som tidligere beskrevet er ikke innholdet i tjenesten økonomisk rådgivning tydelig nok normert gjennom regelverket. Det kan ha ført til at mange Nav-kontor og kommuner ikke har definert dette som en oppgave de har ansvar for å gjøre. Det vises også her til at det i dag er en diffus grense mot namsmannens ansvarsoppgaver for å følge opp skyldnere som har fått stadfestet gjeldsordning. Om Nav-kontorene i fremtiden skal ha en systematisk oppfølging av mange skyldnere med gjeldsordning, må de beregne å ha flere ressurser som gjør disse oppgavene. I tillegg må disse oppgavene reguleres inn i regelverket og klart defineres som en del av innholdet i tjenesten økonomisk rådgivning.

Forslaget til endringer av gjeldsordningsloven legger opp til tettere oppfølging av både skyldnere som søker og skyldnere som får stadfestet gjeldsordning. Det er positivt, men det vil kreve flere ressurser både hos Nav-kontorene og hos namsmennene.

Med hilsen

Bente Rygg
avdelingsdirektør
Sosial- og barnevernsavdelingen

Grete Finstad
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent